

FL

FLAC, del ll. FLACCUS 'fluix', 'flàcid', 'que es deixa anar'. □ 1.ª doc.: Llull.

«--- Llexà son companyó, cor la mort li fahia temor e --- féu comparació dient qual cosa era pus meritòria --- e retornà a son companyó, e hac contricció del *flach* coratge en lo qual l'avia més defalliment de devoció», Llull (*Blanq.*, *NCl.* II, 239.22); «aquel canonge era molt *flach* de persona e era molt luxuriós», id. (*Merav.*, Ag. I, 193); «qui-t poria dir --- de les virtuts de la regina dona Violant? --- jo deïg-ho saber entre los altres, qui de mon *flac* poder l'he servida longament», BMetge (*Lo Somni* IV, *NCl.*, 145.12); «què vol dir 'dreta' en nosaltres? Veus que, per tal com lo costat dret és pus calt, per ço és pus fort, e lo sinistre és pus fret e pus *flach*; e en un moltó no y ha dreta ni sinistra, ni en una casa tampoch: doncs, quan més en Déu!», StVicentF (*Ncl.* I, 77.29). «La tua cara, Ipòlit veig tota alterada, *flaca* e descolorida, e no sens causa, car la malaltia de un tan valentíssim cavaller com és Tirant, tota la sua parentela ne deuen estar ab molta dolor», «¿no haveu vist vosaltres en les vostres batalles, pocs vençre als molts e los *flacs* vençre als forts?», «per una sola nau s'és desmayat lo teu *flac* ànimo!», «car lo Duc de Macedònia, per son *flac* ànimo, e maldestre en la guerra, no ha sabut jamés vençre una batalla», «no penses que per ço com ha mudat armes te sia benigne ne pus *flac*», JoMartorell (Ag. III, 123; I, 69, 329; II, 39, 154); «BUGADA: llexiu fort: acre lixivium; llexiu *flac*: lixivium lentum», «*flac*: infirmus, debilis, imbecillis; *flaquea* ---; *estar flac* ---; *aflaquit* per la malaltia: debilitatus aegritudine», OPou (*Th-Pu.*, 229, 299).

Mot d'ús general en català a tots els temps, a tots els estils i a tots els dominis dialectals, arribant fins a la carena pirinenca («*flák*: escanyolit» a Àreu de Vall Ferrera, 1933; cf. *fláko* en alt-aragonès, a Nerfin, Vall de Vio, 1865, si bé *kánso* allà envaeix un poc el seu domini semàntic), i sens dubte també el ross. (que és on el derivat *flacar* és més usat que enlloc). Fraseologia ben popular: *li ha fet un flac servei*; *conèixer la flaca a algú* [Belv.]; *tots tenim la mateixa flaca*. En

romànic s'ha mantingut més o menys en quasi totes les llengües, llevat del roms., i en francès la seva vida fou sempre més migrada, i desaparegué del tot poc després de l'Edat Mitjana, si bé hi roman dialectalment i en derivats; semblantment en llengua d'oc,¹ on ha resistit, però, fins al present, si bé caduc avui en bona part del domini; el cast. *flaco* i port. *fraco* són també autòctons, si bé hi revela alguna influència semiculta llur inicial.

DERIV.: *Flaca* f. [1803, Belv.]: «la popularitat, que caggira a tanta gent, era la *flaca* del Forner de les Monges, y a satisfer-la posava tota la voluntat», «la *flaca* d'en Rodon era precisament fer-se sempre bocades de ric y esplèndit», NOLLER (*Croquis del N.*, 102; *Vilaniu*, 126).

Flaquejar [S. XIV, Cròn. de ~ Muntaner; *Consolat*; Eiximenis]: «sàpies que la fembr.' aquesta / no és complida en bé / <corregir-la-as, laor>, / inclinant-la ab rigor / de menaces e bufets / e colps poch; / si aquests no hi basten, / aja-n alcun de major, / que'l braç no t'í *flaqueig*, / tostemps servada manera» en el poema prosificat en el *Llibre de les Dones* (*EntreDL* I, 176.59).

En la part Nordest s'hi preferí el verb *flacar* (també oc. ant. igual que *flaquejar*): Llull, Muntaner, JRuyra i molt popular en ross., però usat també en el cat. or. prepirinenc, intr. (Boadella d'Emp., 1939; «del *sust* es queda --- i després quan el *sust* ja comença de *fláká* ---», Guardiola de Bàgà, 1964). *Flacús*.

Flacor i *flaquedat* [1652, DAg.] i, més general sempre: *flaquesa* [-ea, Jaume I, Ag., 128, 179; Llull, *CostTort.*; JoEsteve; *Tirant de Galba*: DAg.; OPou; -esa diccs. de Jacme Marc]. *Flaquinyà?* [DAg.] o *Flaquina?* (AlcM), però aquell sembla corroborat per la rima: potser format com a antònim de *tafetà*. *Aflaquir* [c. 1460, JoMartorell]: tant tr. com intr.: «*aflaquint* de jorn en jorn, e dexant-se anar los ànimos ociosos dels cavallers anglesos, molts dies eren passats que en pau, tranquil·litat e repos folgat havien», «guastar e *aflaquir* als superbiosos» [Ag. I, 89; II, 165]; *aflaquida*, *aflaquidor*, *aflaquiment*; *aflacar*, *aflacament*; *en-*